

บทที่ ๓

นัก เรียนนาย เรือกับการอบรมและการ เรียนรู้ทางการ เมือง

ในบทนี้จะ ได้กล่าวถึงสถาบันที่มีอิทธิพลต่อการอบรมและการ เรียนรู้ทางการ เมืองของนัก เรียน นายเรือ บทบาทและอุดมการณ์ทางการ เมืองของทหาร ไทย รวมทั้งประวัติและความเป็นมาของระบบ การศึกษาในโรงเรียนนายเรือ

สถาบันที่มีอิทธิพลต่อการอบรมและการ เรียนรู้ทางการ เมืองของนัก เรียนนายเรือ

การอบรมและการ เรียนรู้ทางการ เมือง เป็นการศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการของทัศนคติและ พฤติกรรมทางการ เมือง^๑ ของบุคคลตั้งแต่เกิดจนตาย ดังนั้นการอบรมและการ เรียนรู้ทางการ เมืองจึง เป็นกระบวนการ เรียนรู้ที่ต่อเนื่องซึ่ง เกิดขึ้นในทุกขั้นตอนของชีวิต โดยสถาบันทางสังคม ต่าง ๆ^๒ ที่บุคคลเข้าไปสัมพันธ์ เกี่ยวข้องจะมีอิทธิพลต่อการ เปลี่ยนแปลง กำหนด สร้าง และ พัฒนาความ โนมะ เที่ยงทางการ เมืองและรูปแบบพฤติกรรมของบุคคลในสังคมนั้น ๆ สถาบันทางสังคม จะเป็นตัวการ (agents) ที่ให้การอบรมและการ เรียนรู้ทางการ เมืองแก่สมาชิกของสังคมซึ่งจะมี ผลให้บุคคลมีความรู้ความ เข้าใจเกี่ยวกับการ เมืองตามแบบอย่างที่ได้รับ การอบรมและได้ เรียนรู้มา

^๑D. Marsh, "Political Socialization: The Implicit Assumptions Questioned," British Journal of Political Science (1971): 464.

^๒สถาบันทางสังคมหรือตัวการต่าง ๆ ที่ให้การอบรมและการ เรียนรู้ทางการ เมือง ผู้เขียนได้กล่าวไว้แล้วในบทที่ ๒.

สำหรับนักเรียนนายเรือสถาบันที่มีอิทธิพลต่อการอบรมและการเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียนนายเรือ ได้แก่ โรงเรียนนายเรือ ซึ่งถือเป็นหน่วยเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนนายเรือที่สำคัญควบคู่กับครอบครัว ทั้งนี้เพราะสภาพแวดล้อมในโรงเรียนนายเรือ ไม่ว่าจะเป็นค่านิยมค่านิยมนักเรียนนายเรือ วิธีการสอนของอาจารย์และหลักสูตรการศึกษาของโรงเรียนนายเรือ สิ่งเหล่านี้มีอิทธิพลต่อการสร้างทัศนคติทางการเมืองของนักเรียนนายเรือมาก

มีลักษณะที่แสดงให้เห็นว่าโรงเรียนนายเรือมีอิทธิพลต่อการสร้างทัศนคติทางการเมืองของนักเรียนนายเรือในหลาย ๆ ด้านดังต่อไปนี้

๑. ด้านการอบรมสั่งสอน โรงเรียนนายเรือมีการกึ่งในการอำนวยความสะดวกและดำเนินการฝึกอบรมนักเรียนนายเรือตามนโยบายของกองทัพเรือ ภายใต้การควบคุมดูแลของสภาการศึกษาวิชาทหาร โดยมีผู้บัญชาการโรงเรียนนายเรือ เป็นผู้รับผิดชอบในการปกครองบังคับบัญชาโรงเรียนนายเรือตั้งขึ้นด้วยจุดมุ่งหมายเพื่อให้การศึกษาและการฝึกอบรมนักเรียนนายเรือให้มีความรู้เป็นมาตรฐานเดียวกัน เพื่อให้สามารถไปรับราชการเป็นนายทหารเรือชั้นสัญญาบัตรที่ดี มีความสำนึกในหน้าที่และความรับผิดชอบต่อนาคตของกองทัพเรือ ดังนั้น การสอนและการฝึกอบรมจึงมุ่งหมายที่จะให้นักเรียนนายเรือ เป็นผู้ที่มีคุณลักษณะ ๒ ประการคือ

ก. เป็นผู้นำหน่วยทหารระดับผู้บังคับหมวดได้ทุกเหล่า ซึ่งในการนี้นักเรียนนายเรือทุกคนจะได้รับการฝึกอบรมวิชาทหารให้สามารถ เป็นผู้ นำ เป็นผู้บังคับบัญชาทหารได้ทุกเหล่า รู้จักวางตนในการเป็นผู้บังคับบัญชา เป็นผู้มีจิตใจกล้าหาญ อดทน เสียสละ ซื่อสัตย์สุจริต มีความสำนึกในหน้าที่รับผิดชอบ หัดสนใจเค็ดขาดด้วยความรอบคอบมีเหตุผล และอุทิศตนเพื่อประเทศชาติและราชนาารี

ข. เป็นบุคคลที่มีความรู้ทางวิทยาการด้านพลเรือน ที่สามารถนำไปใช้กับงานได้ทุกเหล่า และมีความรู้ความสามารถที่จะ รับผิดชอบบริหารวิทยาศาสตร์บัณฑิต (ท.ร.) ได้

เพื่อให้ให้นักเรียนนายเรือมีคุณลักษณะทั้ง ๒ ประการดังกล่าวข้างต้น โรงเรียนนายเรือ จึงมอบหมายให้กองการปกครองและฝ่ายศึกษา^๑ รับผิดชอบร่วมกันควบคุมดำเนินการฝึกหัดศึกษา และอบรมนักเรียนนายเรือในเรื่องต่อไปนี้

๑. กองการปกครอง^๒ ทำการฝึกอบรมนักเรียนนายเรือ เกี่ยวกับ

๑.๑ การกวัดขันให้นักเรียนนายเรือประพฤติและปฏิบัติอยู่ในระเบียบวินัย ได้แก่ การอบรมให้นักเรียนนายเรือทุกคนปฏิบัติตามแบบธรรมเนียมของทหาร เช่นนักเรียนนายเรือทุกคน ต้องแต่งกายด้วยเครื่องแบบเหมือนกันหมด จะแต่งกายตามสบายไม่ได้และห้ามแต่งกายพลเรือน โดยไม่ได้รับอนุญาต เป็นต้น นายทหารเวรปกครอง นายยามนักเรียนและนักเรียนปกครองจะ อบรมและประกาศโทษผู้กระทำความผิดในกรณีต่าง ๆ เช่นประพฤติผิดระเบียบ ฯลฯ เป็นต้น ทั้งนี้ เพื่อเป็นการกวัดขันความเป็นอยู่ให้มีระเบียบวินัย ฝึกหัดให้มีนิสัยเคยชินกับความเป็นระเบียบเรียบร้อยและปฏิบัติตามธรรมเนียมและระเบียบวินัยของทหารอย่างเคร่งครัด การอบรมหรือการกวัดขัน เพื่อให้มีการประพฤติปฏิบัติตามระเบียบวินัยมีเป็นประจำทุกวัน รวมทั้งการประกาศโทษผู้กระทำความผิดด้วย

๑.๒ ระบบคะแนนความเหมาะสมในการเป็นทหาร เป็นระบบที่ตั้งขึ้นเพื่อวัด คุณค่าความเหมาะสมในการเป็นทหาร การแนะนำและการปรับปรุงนักเรียนนายเรือเกี่ยวกับความ เหมาะสมกับคุณลักษณะของการเป็นทหาร โดยวิธีการจัดลำดับที่ความเหมาะสมในการเป็นทหาร ของนักเรียนนายเรือแต่ละคนด้วยการกำหนดคะแนนเต็มในการคิดเป็น ๑๐๐ คะแนน ผู้ที่มีหน้าที่ใน การจัดลำดับที่ความเหมาะสมในการเป็นทหารของนักเรียนนายเรือได้แก่ นายทหารปกครอง และ นักเรียนนายเรือแต่ละคนในชั้น เว้นตัวเอง แล้วนำมากำหนดค่าแห่งความเหมาะสมของนักเรียน นายเรือแต่ละคน โดยให้มีน้ำหนักของการจัดลำดับที่ความเหมาะสมในการเป็นทหารระหว่างนาย ทหารปกครองและนักเรียนนายเรือแตกต่างกันดังนี้

^๑ คู่มือปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดระเบียบส่วนราชการโรงเรียนนายเรือได้ที่ภาคผนวก ข.

^๒ คู่มือปฏิบัติเกี่ยวกับสายการบังคับบัญชาของนักเรียนนายเรือได้ที่ภาคผนวก ค.

	ผู้จัดอันดับ	น้ำหนัก
นักเรียนนายเรือชั้นปีที่ ๑ - ๒	นายทหารปกครอง	๑
	นักเรียน	๒
นักเรียนนายเรือชั้นปีที่ ๓	นายทหารปกครอง	๑
	นักเรียน	๑
นักเรียนนายเรือชั้นปีที่ ๔ - ๕	นายทหารปกครอง	๒
	นักเรียน	๑

การกำหนดค่าแห่งความเหมาะสมทำปีละ ๒ ครั้ง คณะแนวความเหมาะสมจะมีผลต่อฐานะนักเรียน กล่าวคือ นักเรียนนายเรือที่ได้คะแนนความเหมาะสมต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และได้ให้โอกาสปรับปรุงตัวเองแล้ว แต่ยังไม่ย่นความเหมาะสม จะถูกปลดจากฐานะนักเรียน^๑

๑.๓ ระบบคะแนนความประพฤติ ใช้เป็นเครื่องวัดระดับความประพฤติของนักเรียนนายเรือแต่ละคน นักเรียนนายเรือทุกคนมีคะแนนความประพฤติรวม ๒๐๐ คะแนนต่อปี คะแนนความประพฤติจะมีผลต่อการศึกษาลดลงปี นักเรียนนายเรือที่มีคะแนนความประพฤติตั้งแต่ ๑๒๐ คะแนนขึ้นไป จึงจะอยู่ในเกณฑ์เป็นผู้ที่สอบเลื่อนชั้นการศึกษาได้^๒ ระบบคะแนนความประพฤตินี้มีผู้บัญชาการโรงเรียนนายเรือ หรือผู้บังคับบัญชาสูงสุดของการฝึกภาคทะเล หรือการปฏิบัติคามอาชีพ เป็นประธานกำกับคะแนนความประพฤติ และเลือกนายทหารสัญญาบัตรจากกองการปกครองไม่น้อยกว่า ๔ นาย เป็นกรรมการ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^๑ระเบียบกรมยุทธศึกษาทหารเรือที่ ๘ ว่าด้วยคะแนนความเหมาะสมในการเป็นทหารของนักเรียนทหาร, หน้า ๑-๕๒. (อัครสำเนา).

^๒ระเบียบกรมยุทธศึกษาทหารเรือที่ ๗ ว่าด้วยคะแนนความประพฤติของนักเรียนทหาร, หน้า ๑-๘. (อัครสำเนา).

๑.๔ ระบบนักเรียนหัวหน้า มีความมุ่งหมายที่จะฝึกหัดอบรมให้นักเรียนนายเรือชั้นปีที่ ๕ รู้จักและคุ้นเคยกับงานด้านการปกครองบังคับบัญชา โดยแต่งตั้งให้เป็นหัวหน้านักเรียน หัวหน้ากราบ นายภาค นายตอน และหัวหน้าชั้น เพื่อให้นักเรียนรู้จักนำหลักการที่ได้ศึกษาไปแล้วมาปฏิบัติ และได้มีโอกาสแก้ไขปรับปรุงตัวเองให้มีคุณลักษณะของการ เป็นผู้นำที่ดีต่อไป

๑.๕ ระบบนักเรียนอาวุโส เป็นระบบกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนที่มีอาวุโสต่ำกับนักเรียนที่มีอาวุโสสูง ทั้งนี้เพื่อปลูกฝังนิสัยให้เกิดการเชื่อฟัง รู้หน้าที่ผู้น้อยจะพึงปฏิบัติ เครื่องครัดต่อหน้าที่และระเบียบวินัย ให้มีความอดทนต่อสิ่งที่ไม่เคยปฏิบัติมาก่อน และความลำบาก ทั้งทางร่างกายและจิตใจ เป็นการสร้างคุณลักษณะของทหาร ระบบนี้จะกำหนดการปฏิบัติของนักเรียนนายเรือที่มีอาวุโสต่ำต่อนักเรียนนายเรือที่มีอาวุโสสูงในเรื่องทั่ว ๆ ไป เช่นการทำความเคารพ^๒ หรือการปฏิบัติตัวในโต๊ะอาหาร^๓ เป็นต้น หากนักเรียนที่มีอาวุโสต่ำไม่ปฏิบัติตามระบบอาวุโส^๔ จะได้รับการตักเตือนจนถึงได้รับการลงโทษตามความเหมาะสม

๑.๖ การศึกษาวิชาทหารในภาคปฏิบัติ เพื่อให้นักเรียนนายเรือมีความรู้ในทางใช้การและความชำนาญในการปฏิบัติหน้าที่ตามเหล่าพรรคของตน ตลอดจนฝึกอบรมให้มีความเข้มแข็ง อดทน เด็ดขาด เพื่อให้สามารถเผชิญกับอันตราย และความยากลำบากทั้งหลายได้ทั้งยามปกติและยามสงคราม

๒. ฝ่ายศึกษา จะทำหน้าที่ในการสอนและการฝึกอบรมนักเรียนนายเรือ เกี่ยวกับ

ระเบียบโรงเรียนนายเรือว่าด้วยการแต่งตั้งหัวหน้านักเรียน นายตอน และหัวหน้าชั้น พ.ศ. ๒๔๑๖, หน้า ๑-๔; ระเบียบโรงเรียนนายเรือว่าด้วยการแต่งตั้งหัวหน้านักเรียน หัวหน้ากราบ นายภาค นายตอน และหัวหน้าชั้น พ.ศ. ๒๔๑๘, หน้า ๑-๔. (ฮัดสำเนา).

^๒ ระเบียบโรงเรียนนายเรือว่าด้วยการเคารพและการรายงานตน พ.ศ. ๒๔๑๖, หน้า ๑-๓. (ฮัดสำเนา)

^๓ ระเบียบโรงเรียนนายเรือว่าด้วยการรับประทานอาหารของนักเรียน พ.ศ. ๒๔๑๖, หน้า ๑-๒ (ฮัดสำเนา).

๒.๑ ให้มีความรู้ในวิชาคณิตศาสตร์ เพื่อให้สามารถนำไปใช้ในการแก้ปัญหาทั้งทางวิทยาการ และวิชาทหารต่าง ๆ เช่น การกล การไฟฟ้า การเดินเรือ และการใช้อาวุธ ฯลฯ และเพื่อให้นำไปใช้ศึกษาค้นคว้าในชั้นสูงต่อไปได้

๒.๒ วิชาเคมีและฟิสิกส์ขั้นสูง วิชาวิศวกรรมเครื่องกล วิชาวิศวกรรมเครื่องกลเรือ วิชาวิศวกรรมไฟฟ้า เพื่อให้ นักเรียนนายเรือมีความรู้เกี่ยวกับวิชา เคมีและฟิสิกส์ขั้นสูงและมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวความคิดทางด้านวิศวกรรมเบื้องต้น สามารถนำความรู้เหล่านี้ไปใช้ในการวิเคราะห์เพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในหน่วยงานที่ตนเองรับผิดชอบได้ และมีพื้นความรู้ที่จะศึกษาเพิ่มเติมต่อไปในแขนงวิชาต่าง ๆ ของวิศวกรรมศาสตร์และวิทยาศาสตร์ได้

๒.๓ วิชาภาษาและประวัติศาสตร์ เพื่อให้ นักเรียนนายเรือสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างแจ่มแจ้ง และสามารถติดต่อกับชาวต่างประเทศได้ดี โดยเฉพาะให้สามารถฟัง พูด อ่าน และเขียนได้ถูกต้อง ทั้งภาษาอังกฤษและฝรั่งเศส ส่วนวิชาประวัติศาสตร์เป็นการศึกษาเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ทางเรือตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เพื่อให้ นักเรียนรู้ถึงการพัฒนาการของเรือและอาวุธ รวมถึงอิทธิพลของอำนาจทางทะเล

๒.๔ วิชาอาชีพทหารเรือ เพื่อให้ นักเรียนนายเรือมีความรู้ความสามารถที่จำเป็นต่อการปฏิบัติหน้าที่นายทหารสัญญาบัตรขั้นผู้น้อยได้ และเป็นพื้นฐานสำหรับการศึกษาเพิ่มเติมให้สามารถปฏิบัติหน้าที่รับผิดชอบสูงขึ้นต่อไปได้ ทั้งนี้โดย เน้นหนักให้มีความรู้ทางด้านทฤษฎีเป็นการสำคัญ ส่วนความรู้ทางใช้การและความชำนาญให้มีเท่าที่จำเป็น

๒.๕ การศึกษาวิชาทหารในภาคทฤษฎี นักเรียนนายเรือทุกเหล่าพรรค จะได้รับการศึกษากระบวนวิชาต่าง ๆ ของวิชาทหารตามหลักสูตรอย่างเดียวกันหมด โดย เน้นหนักให้มีความรู้ทางทฤษฎีเป็นหลักและเพียงพอที่จะนำไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของตนเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้ว

การดำเนินการศึกษาในโรงเรียนนายเรือ^๑ ตามปกติทำการฝึกหัดสัปดาห์ละ ๕ วัน ตั้งแต่วันจันทร์ถึงวันศุกร์ โดยภาคเช้าเริ่มตั้งแต่เวลา ๐๘.๐๐ - ๑๒.๐๐ น. เป็นการศึกษาวิชาซึ่ง เน้นหนักไปทางวิทยาศาสตร์และวิศวกรรม ภาคบ่าย ๑๓.๐๐ - ๑๕.๐๐ น. เป็นการศึกษา

^๑ดูรายละเอียดเกี่ยวกับระเบียบปฏิบัติ ประจำวันของนักเรียนนายเรือได้ในภาคผนวก ง.

ทางวิชาการควบคู่กันไปกับการปฏิบัติ การศึกษาของนักเรียนนายเรือจึงมีทั้งการฟังการบรรยายและ การฝึกปฏิบัติ หรือ เข้าห้องทดลอง เป็นต้น รวมวันละ ๖ ชั่วโมง หรือสัปดาห์ละ ๓๐ ชั่วโมง ๑๕.๐๐ - ๑๗.๐๐ น. จะเป็นการฝึกวิชาทหารและพลศึกษา วิชาละ ๕ ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ๑๕.๐๐ - ๒๑.๐๐ น. เป็นการฝึกฝนตนเอง ส่วนการศึกษาภาคปฏิบัติในทะเลเป็นไปตามคำสั่ง ของผู้บังคับหมู่เรือฝึกนักเรียนนายเรือ

สำหรับระยะเวลาในการศึกษาแบ่งออกเป็น ๒ ภาค คือ ภาคต้นเริ่มตั้งแต่ต้นเดือน พฤษภาคม ถึงปลายเดือนสิงหาคม รวมระยะเวลาประมาณ ๑๔ สัปดาห์ เป็นเวลาศึกษาประมาณ ๑๗ สัปดาห์ เวลาสอบภาคต้น ๑ สัปดาห์ ภาคปลาย ชั้นปีที่ ๑-๔ เริ่มตั้งแต่ประมาณต้นเดือนตุลาคม ถึงต้นเดือนกุมภาพันธ์ รวมระยะเวลาประมาณ ๑๔ สัปดาห์ เป็นเวลาศึกษาประมาณ ๑๗ สัปดาห์ และเวลาสอบภาคปลาย ๑ สัปดาห์ ส่วนชั้นปีที่ ๕ ตั้งแต่ประมาณต้นเดือนตุลาคมถึงต้นเดือนมกราคม รวมระยะเวลาประมาณ ๑๔ สัปดาห์ เป็นเวลาศึกษา ๑๓ สัปดาห์ และเวลาสอบภาคปลาย ๑ สัปดาห์ การศึกษาภาคปฏิบัติ เป็นการศึกษาริชาการทางใช้การหรือทางปฏิบัติเพื่อความชำนาญ เช่นการฝึกภาค ทะเล หรือการฝึกภาคสนาม ตลอดจนการศึกษากิจการหรือดูงาน เป็นต้น การฝึกภาคทะเลแบ่งออก เป็น ๒ ภาคคือ การฝึกภาคทะเลกลางปี เริ่มตั้งแต่ประมาณกลางเดือนกันยายนถึงต้นเดือนตุลาคม เป็นเวลาประมาณ ๒๑ วัน และการฝึกภาคทะเลปลายปี เริ่มตั้งแต่ประมาณกลางเดือนกุมภาพันธ์ ถึงต้นเดือนเมษายน เป็นเวลาประมาณ ๔๕ วัน

การที่โรงเรียนนายเรือได้ เน้นการให้การศึกษาอบรมตั้งกล่าวข้างต้นทำให้นักเรียนนายเรือ เกิดการเรียนรู้ ๒ ทางคือ ทางด้านวิชาการและทางด้านวิชาทหาร ทางด้านวิชาการ อาจารย์ใหญ่ ฝ่ายศึกษาและอาจารย์แผนกวิชาต่าง ๆ เป็นผู้ให้การอบรมแก่นักเรียนนายเรือ ลักษณะการเรียน การสอนทางด้านวิชาการมีบรรยากาศเป็นประชาธิปไตย เช่นเดียวกับในมหาวิทยาลัยทั่วไป คือเปิด โอกาสให้นักเรียนนายเรือได้ซักถามและแสดงความคิดเห็น รวมทั้งมีการเชิญผู้ทรงคุณวุฒิในแขนง วิชาต่าง ๆ มาบรรยายในเรื่องต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์แก่นักเรียนนายเรือ การให้การศึกษาทาง ด้านวิชาการนี้มุ่งให้นักเรียนนายเรือมีความรู้ขั้นมูลฐานทางวิศวกรรมศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และ มนุษย์สังคมวิทยา ในระดับมหาวิทยาลัย ลักษณะของการศึกษาอบรมในทางด้านวิชาการนี้มีส่วนอย่าง มากในการสร้างทัศนคติที่เป็นประชาธิปไตยให้แก่ักเรียนนายเรือ

สำหรับทางด้านวิชาทหาร ฝ่ายการศึกษาจะให้การศึกษาอบรมในภาคทฤษฎี ส่วนกองการปกครอง ซึ่งประกอบด้วยผู้บังคับบัญชาชั้นสูง ผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น และอนุศาสนาจารย์ เป็นผู้ให้การอบรมและการเรียนรู้แก่นักเรียนนายเรือดังนี้

๑. ผู้บังคับบัญชาชั้นสูง ได้แก่ ผู้บังคับบัญชาโรงเรียนนายเรือ รองผู้บังคับบัญชาโรงเรียนนายเรือ เป็นผู้กำหนดนโยบายในการอบรม ประชุมชี้แจงนโยบายที่สำคัญเป็นส่วนรวม เช่นอบรมเกี่ยวกับภาระและหน้าที่ของนักเรียนนายเรือที่มีต่อสังคมและประเทศหรือความมั่นคงของชาติ หรือความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ เป็นต้น การอบรมนี้จะมีเป็นประจำทุกเดือน

๒. ผู้บังคับบัญชาโดยตรง ได้แก่ ต้นเรือกองการปกครอง นายกราบและนายทหารปกครอง จะเป็นผู้รับนโยบายจากผู้บังคับบัญชาชั้นสูงมาถ่ายทอดแก่นักเรียนนายเรือ นายกราบและนายทหารปกครองจะมีความใกล้ชิดกับนักเรียนนายเรือมาก และจะให้การอบรมชี้แจงเกี่ยวกับระเบียบวินัยและข้อบกพร่องต่าง ๆ เป็นประจำทุกวัน

๓. นักเรียนหัวหน้า โรงเรียนนายเรือ เปิดโอกาสให้นักเรียนนายเรือปกครองกันเอง โดยให้นักเรียนนายเรือชั้นสูงสุดที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นหัวหน้านักเรียน หัวหน้ากราบ นายภาค นายตอน หรือนักเรียนอาวุโสอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย ทำหน้าที่อบรมนักเรียนนายเรือที่อยู่ชั้นต่ำ ดังนั้นนักเรียนหัวหน้าดังกล่าวจึงมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับนักเรียนนายเรือมากที่สุด และจะให้การอบรมทุกวันตั้งแต่เช้าจนถึงเข้านอน

๔. อนุศาสนาจารย์ จะให้การอบรมเกี่ยวกับหลักธรรมของพุทธศาสนาเพื่อให้นักเรียนนายเรือได้นำหลักธรรมของพุทธศาสนาไปเป็นเครื่องกำกับแนวทางในการประพฤติปฏิบัติ รวมทั้งนิมนต์พระสงฆ์หรือเชิญผู้ทรงคุณวุฒิทางศาสนามาบรรยายหรือให้การอบรมทางด้านศีลธรรมแก่นักเรียนนายเรือตามระยะเวลาอันสมควร

การอบรมสั่งสอนของกองการปกครอง มีลักษณะเน้นให้นักเรียนนายเรือต้องยอมรับและเชื่อฟังโดยไม่มีข้อโต้แย้ง ถ้าไม่ได้รับอนุญาตจะซักถามหรือแสดงความคิดเห็นโต้แย้งไม่ได้ ทั้งนี้เพราะทางกองการปกครองต้องการปลูกฝังนิสัยนักเรียนนายเรือให้เชื่อฟังคำสั่งของผู้บังคับบัญชาอย่างเคร่งครัด กองการปกครองมีความใกล้ชิดกับนักเรียนนายเรือมากกว่าฝ่ายศึกษา เนื่องจาก

นักเรียนนายเรือเป็นนักเรียนประจำต้องอยู่ภายในบริเวณที่มีขอบเขตจำกัด และใช้ชีวิตประจำอยู่ในโรงเรียนสัปดาห์ละ ๕ วัน นักเรียนนายเรือจะได้รับการอบรมจากนายกราบ นายทหารปกครอง และนักเรียนหัวหน้าเป็นประจำตั้งแต่เช้าจนถึงเข้านอน รวมถึงได้รับการอบรมจากผู้บังคับบัญชาชั้นสูง เป็นครั้งคราว ดังนั้นนักเรียนนายเรือจะได้รับอิทธิพลจากการอบรมสั่งสอนหรือการเรียนรู้จากกองการปกครองมากกว่าฝ่ายศึกษา เพราะฝ่ายศึกษาจะให้การอบรมแก่นักเรียนนายเรือเฉพาะในเวลาที่ย่านเท่านั้น คือตั้งแต่เช้าจนถึงบ่าย นอกจากนี้รัศมีประสงค์ของกองการปกครองก็มุ่งที่จะอบรมฝึกฝนนักเรียนนายเรือในทางจิตใจ ทางอารมณ์ ทางร่างกาย คุณลักษณะของผู้นำ การปกครองบังคับบัญชา ลักษณะและนิสัยอันเหมาะสมแก่การเป็นทหารเรือให้สามารถเป็นผู้นำหน่วยทหารในระดับผู้บังคับหมวดได้ และปลูกฝังนิสัยความประพฤติให้อยู่ในระเบียบวินัยและขนบธรรมเนียมของทหารให้มีอุดมการณ์ที่ยึดมั่นในชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ รวมทั้งให้เชื่อฟังผู้บังคับบัญชาอย่างเคร่งครัด

ดังนั้นลักษณะของการอบรมสั่งสอนของกองการปกครองที่เน้นให้นักเรียนนายเรือทุกคนต้องประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในระเบียบวินัย และขนบธรรมเนียมของทหารตลอด เวลาให้เชื่อฟังคำสั่งของผู้บังคับบัญชาอย่างเคร่งครัด และยึดถือระบบอาวุโส จึงทำให้นักเรียนนายเรือเคยชินกับการปกครองแบบสายการบังคับบัญชา มีค่านิยม และทัศนคติที่ยอมรับอำนาจของผู้บังคับบัญชา และเชื่อฟังผู้มีอาวุโสอย่างเคร่งครัด ไม่กล้าโต้แย้งและเคยชินกับการไม่วิพากษ์วิจารณ์หรือการแสดงความคิดเห็นเห็นใด ๆ การที่บุคคลเหล่านี้ได้รับการอบรมให้ยึดถือคำสั่งและอำนาจของผู้บังคับบัญชานั้น ทำให้เขายึดถือทัศนะของชนชั้นนำแต่เพียงอย่างเดียว ไม่เชื่อถือหรือไว้วางใจบุคคลอื่นและสภาพแวดล้อมอื่นนอกจากสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน และเป็นบุคคลที่มีทัศนคติเยาะเย้ยต่อการเมืองและหลีกเลี่ยงที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง เชื่อถือแต่เพียงผู้นำของเขาเพียงคนเดียว ทัศนคติแบบประชาธิปไตยจึงไม่เกิดขึ้น และนอกจากนี้นักเรียนทหารไม่ค่อยสนใจเกี่ยวกับเรื่อง

^๑Thinapan Nakata, The Problems of Democracy in Thailand: A Study of Political Culture and Socialization of College Students (Bangkok: Preapittaya Co., 1975), p. 213.

ความเสมอภาค เสรีภาพ และความเป็นอิสระเสรี สิ่งเหล่านี้จะฝึกอบรมให้นักเรียนทหารมีทัศนคติที่เป็นแบบอย่างอันนิยมมากกว่านักศึกษาพลเรือนทั่วไป

จากการที่นักเรียนนายเรือมีการเรียนรู้ ๒ ทางในเวลาเดียวกันคือ การเรียนรู้ทางด้านวิชาการ และทางด้านวิชาทหาร ทำให้นักเรียนนายเรือมีทัศนคติทางการเมืองทั้งแบบประชาธิปไตย และแบบอำนาจนิยมรวมอยู่ในบุคคลเดียวกัน

๒. ด้านหลักสูตรการศึกษาและวิธีการสอน จากการที่โรงเรียนนายเรือมีความมุ่งหมายที่จะให้การศึกษอบรมแก่นักเรียนนายเรือ ให้มีความรู้เป็นมาตรฐานเดียวกัน และให้สามารถไปรับราชการทหารชั้นสัญญาบัตรได้ เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้ว หลักสูตรการศึกษาของโรงเรียนนายเรือ^๒

^๑Ibid, P. 206; Jin Vibhatakarasa, "The Military in Politics: A study of Military Leadership in Thailand" (Unpublished Ph.D.Thesis, University of Oregon, 1962), pp. 190-198.

^๒หลักสูตรการศึกษาของโรงเรียนนายเรือได้รับการปรับปรุงแก้ไขให้ทันสมัยอยู่ตลอดเวลา หลักสูตรโรงเรียนนายเรือปัจจุบันได้แก่หลักสูตรที่ปรับปรุงเมื่อพ.ศ. ๒๔๑๐ และหลักสูตรที่ปรับปรุงครั้งล่าสุดเมื่อพ.ศ. ๒๕๒๐ ในขณะที่ผู้เขียนศึกษาเรื่องนี้นักเรียนนายเรือชั้นปีที่ ๓-๕ ศึกษาตามหลักสูตรพ.ศ. ๒๔๑๐ ส่วนนักเรียนนายเรือชั้นปีที่ ๑-๒ ศึกษาตามหลักสูตรพ.ศ. ๒๕๒๐ หลักสูตรโรงเรียนนายเรือพ.ศ. ๒๕๒๐ แตกต่างจากหลักสูตรพ.ศ. ๒๔๑๐ ในสาระสำคัญดังนี้คือ

- ๑. การศึกษาวิชาชีพทหารเรือ นักเรียนนายเรือทุกพรรคเหล่าจะศึกษาวิชาชีพทหารเรือเหมือนกันหมด ไม่แยกศึกษาเฉพาะพรรคเหล่าเหมือนหลักสูตรเดิม
- ๒. การศึกษาวิชาทางวิทยาการ หลักสูตรเดิมไม่ได้แยกสาขาปริญญา หลักสูตรนี้แยกสาขาปริญญาออกเป็น ๔ สาขา คือ สาขาวิศวกรรมไฟฟ้า สาขาวิศวกรรมเครื่องกลเรือ สาขาวิศวกรรมอุทกศาสตร์ และสาขาบริหารงานวิเคราะห์ โดยมุ่งให้นักเรียนนายเรือมีความรู้ระดับปริญญาตรีวิทยาศาสตร์บัณฑิตตามมาตรฐานสากลสาขาใดสาขาหนึ่ง
- ๓. พรรคเหล่าของนักเรียนนายเรือมี ๔ พรรคคือ พรรคนาวิน พรรคกลิน พรรคนาวิกโยธิน พรรคนาวินเหล่าพลอากาศ และพรรคพิเศษเหล่าอุทกศาสตร์ นักเรียนนายเรือจะแบ่งออกเป็นพรรคเหล่าต่างๆ เมื่อเริ่มศึกษาในชั้นปีที่ ๒ ตามความต้องการและหลักเกณฑ์ของกองทัพเรือ

จึงแบ่งออกเป็น ๒ ภาค คือภาควิชาการ กับภาควิชาทหาร ซึ่งมีเวลาในการศึกษาอบรมดังนี้

- ก. การศึกษาภาควิชาการ มีชั่วโมงเรียนคิดเป็นร้อยละ ๖๕%
- ข. การศึกษาภาควิชาทหาร มีชั่วโมงเรียนคิดเป็นร้อยละ ๓๕%

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าหลักสูตรการศึกษาของโรงเรียนนายเรือจะเน้นหนักทางด้านวิชาการถึง ๖๕% และวิธีสอนในทางด้านวิชาการเปิดโอกาสให้นักเรียนนายเรือเสนอความคิดเห็นได้ แต่ในทางปฏิบัติแล้ว การฝึกอบรมของกองการปกครองจะมีอิทธิพลต่อทัศนคติและพฤติกรรมของนักเรียนนายเรือมากกว่าทางฝ่ายศึกษา ลักษณะของการศึกษาอบรมในโรงเรียนนายเรือจึงไม่ได้กระตุ้นให้นักเรียนนายเรือมีความคิดริเริ่มและเป็นตัวของตัวเอง ตรงกันข้ามกลับทำให้เขาเป็นผู้ตามที่ดี และต้องเชื่อฟังคำสั่งของผู้บังคับบัญชา หรือผู้มีอาวุโสกว่าเท่านั้น ถึงแม้ว่านักเรียนนายเรือ จะได้รับการอบรมและการเรียนรู้ในเรื่องของการเมือง เช่น ได้รับการอบรมเกี่ยวกับแนวความคิดแบบประชาธิปไตยทั้งจากโรงเรียนเตรียมทหารและจากโรงเรียนนายเรือ แต่อาชีพของเขาก็อบรมเน้นหนักไปในทางลัทธิทหาร^๑ ซึ่งแตกต่างจากการอบรมสั่งสอนและหลักสูตรการศึกษาในสถาบันการศึกษาพลเรือนทั่วไปที่นักศึกษาพลเรือนจะได้รับการอบรมและการเรียนรู้เฉพาะทางด้านวิชาการเท่านั้น ไม่ได้รับการฝึกอบรมทางด้านวิชาทหารเหมือนอย่างนักเรียนนายเรือ ดังนั้นการอบรมและการเรียนรู้ทางด้านวิชาทหารจึงมีอิทธิพลต่อทัศนคติและพฤติกรรมของนักเรียนนายเรือมากกว่าการอบรมและการเรียนรู้ทางด้านวิชาการ ระบบการศึกษาของโรงเรียนนายเรือจึงสร้างทัศนคติที่เป็นแบบอำนาจนิยมให้กับนักเรียนนายเรือ

ดังนั้น โรงเรียนนายเรือในปัจจุบันยัง เป็นสังคมที่มีการยอมรับอำนาจและใช้อำนาจการอบรมในโรงเรียนนายเรือ เน้นให้นักเรียนนายเรือ เชื่อฟังและ เคารพยำเกรงผู้ที่อยู่ในชั้นสูงกว่า สถาบันที่ให้การศึกษาอบรมแบบนี้ทำให้นักเรียนกลายเป็นบุคคลที่มีบุคลิกภาพแบบอำนาจนิยม (authoritarian personality) วิธีการให้การศึกษอบรม (socialization) โดย

^๑Thinapan Nakata, The Problems of Democracy in Thailand: A Study of Political Culture and Socialization of Collage Students, p. 193.

ให้นักเรียนชั้นปีที่หนึ่งยอมรับคำสั่งของพวกผู้ใหญ่ โดยไม่มีข้อโต้แย้งใด ๆ ทั้งสิ้น จะมีผลทำให้เขาเหล่านั้น เมื่อขึ้นไปอยู่ในชั้นสูงกว่า หมดฐานะ เป็นนักเรียนชั้นปีที่หนึ่งกลายเป็นผู้ที่นิยมในอำนาจ มีความภูมิใจที่ได้แสดงออกซึ่งความมีอำนาจ และจะอบรมให้ผู้ที่เข้ามาใหม่ เชื่อฟังในอำนาจของพวกเขาต่อไป^๑ ฉะนั้น การอบรมให้เชื่อฟังในอำนาจที่มีอยู่ในโรงเรียนนายเรือดังกล่าวมาแล้วจึงขัดกับหลักของการศึกษาที่จะให้คนเป็นคนที่เคารพในเหตุผล และจะทำให้นักเรียนนายเรือมีบุคลิกภาพที่เป็นแบบอำนาจนิยมซึ่งเป็นลักษณะที่ขัดกับความ เป็นประชาธิปไตย จริงอยู่แม้ว่าอำนาจ (authority) เป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องมีไม่ว่าในสังคมประชาธิปไตย หรือสังคมเผด็จการ แต่ลักษณะการใช้อำนาจและการยอมรับอำนาจในสังคมทั้งสองนี้ต่างกัน กล่าวคือ ในสังคมประชาธิปไตยจะยอมรับเฉพาะอำนาจที่ได้รับการกลั่นกรองอย่างถูกต้องตามครรลองของประชาธิปไตย ไม่ยอมรับอำนาจที่ผิดไปจากความยุติธรรมหรือกฎเกณฑ์ที่วางไว้ และผู้ที่มีบุคลิกที่เป็นแบบประชาธิปไตยจะไม่นิยมใช้อำนาจในการแก้อั้วพิพาทหรือข้อขัดแย้งต่าง ๆ^๒ และจะเป็นผู้ที่ไม่ยอมรับอะไรง่าย ๆ โดยปราศจากการไตร่ตรองใคร่ครวญอย่างมีเหตุผล

นอกจากนี้ โรงเรียนนายเรือยังเป็นส่วนหนึ่งของระบบราชการ ซึ่งขึ้นตรงกับกองทัพเรือ เพราะฉะนั้นระบบราชการจึงมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนนายเรือตั้งแต่เข้าศึกษาจนจบการศึกษาและออกไปรับราชการ ผู้บัญชาการโรงเรียนและอาจารย์ก็เป็นข้าราชการกองทัพเรือ การบริหารงานในโรงเรียนจึงขาดความเป็นอิสระทางด้านวิชาการ ความเป็นข้าราชการทหารของบรรดาอาจารย์มีส่วนทำให้อาจารย์เหล่านั้นไม่กล้าวิพากษ์วิจารณ์การบริหารงานของรัฐบาลหรือสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ได้อย่างเสรี ประกอบกับวิธีการเรียนการสอนและวิชาที่เรียนไม่ได้เปิดโอกาสให้นักเรียนนายเรือแสดงความคิดริเริ่ม แสดงความคิดเห็น หรือวิพากษ์วิจารณ์การกระทำในทางการเมืองได้อย่างอิสระ เป็นเหตุให้นักเรียนนายเรือเคยชินกับการไม่กล้าวิพากษ์วิจารณ์หรือการโต้แย้ง ซึ่งเป็นลักษณะของทัศนคติทางการเมืองแบบอำนาจนิยม (authoritarian

^๑ สุจิต บุญบงการ, "นิสิตนักศึกษากับการพัฒนาทางการเมืองของไทย," หน้า ๑๘.

^๒ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๘.

attitudes) ดังนั้นระบบราชการจึงมีอิทธิพลต่อความรู้สึกและพฤติกรรมของนักเรียนนายเรือในฐานะที่เป็นตัวถ่ายทอดพฤติกรรมทางการเมืองในด้านที่เกี่ยวกับการไม่กล้าแสดงความคิดเห็นหรือวิพากษ์วิจารณ์การกระทำต่าง ๆ ในทางการเมือง เมื่อโรงเรียนซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของระบบราชการไม่เปิดโอกาสให้นักเรียนนายเรือมีการวิพากษ์วิจารณ์หรือแสดงความคิดเห็นทางการเมือง ก็จะทำให้เขาขาดความสำนึกทางการเมือง และไม่เกิดการเรียนรู้ทางการเมืองในทางที่ถูกต้องได้ เป็นเหตุให้เคยชินกับทัศนคติที่ไม่เป็นประชาธิปไตย และทำให้การพัฒนาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยเกิดขึ้นได้ยาก ดังนั้นการสร้างทัศนคติและการกระทำที่เป็นประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นในระบบราชการจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง ถ้าสามารถสร้างทัศนคติที่เป็นประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นในระบบราชการได้แล้ว บรรยากาศของความเป็นประชาธิปไตยในโรงเรียนนายเรือก็จะพลอยเกิดขึ้นตามไปด้วย เพราะสถาบันทางสังคมต่าง ๆ ล้วนได้รับอิทธิพลของระบบราชการอยู่ตลอดเวลา

บทบาทและอุดมการณ์ทางการเมืองของทหารที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียนนายเรือ

ได้กล่าวมาแล้วว่า การที่บุคคลจะมีทัศนคติทางการเมืองอย่างไรนั้น เป็นผลมาจากการอบรมและการเรียนรู้ที่บุคคลนั้นได้รับมา โรงเรียนนายเรือเป็นสถาบันการศึกษาซึ่งขึ้นตรงต่อกองทัพเรือ ครูอาจารย์เป็นข้าราชการทหาร ดังนั้นนักเรียนนายเรือจะได้รับการถ่ายทอดการเรียนรู้และทัศนคติทางการเมืองจากบรรดาครูอาจารย์เหล่านั้น ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของทหารทั่วไป ฉะนั้น การศึกษาบทบาทและอุดมการณ์ทางการเมือง ตลอดจนทัศนคติของทหารว่าเป็นอย่างไรจะช่วยให้ทราบถึงอุดมการณ์และทัศนคติทางการเมืองของนักเรียนนายเรือ ทั้งนี้เพราะทหารที่เป็นครูอาจารย์และทหารทั่วไปจะเป็นผู้ถ่ายทอดอุดมการณ์และทัศนคติทางการเมืองให้แก่แก่นักเรียนนายเรือ ซึ่งต่อไปจะกลายเป็นนายทหารหลักของกองทัพเรือ

ก่อนที่จะกล่าวถึงบทบาทและอุดมการณ์ทางการเมืองของทหารไทย ก็ใคร่จะกล่าวถึงบทบาทและอุดมการณ์ทางการเมืองของทหารในประเทศกำลังพัฒนาซึ่งมีปรากฏการณ์ทางการเมืองคล้ายกับประเทศไทย นั่นคือ การเข้ามามีอำนาจทางการเมืองของทหารซึ่งถือว่าเป็นปรากฏ

การฉันทัดปกติ (unnatural)^๑ . เป็นที่น่าสังเกตว่าภายหลังจากสงครามโลกครั้งที่ ๒ เป็นต้นมา รัฐบาลของประเทศที่กำลังพัฒนาหรือประเทศที่เกิดใหม่ทั้งหลายทั้งในกลุ่มประเทศลาตินอเมริกา แอฟริกา ยุโรป เอเชียกลาง และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้ถูกทหารเข้าแทรกแซงทางการเมืองด้วย การทำรัฐประหารหรือยึดอำนาจหลายครั้งในประเทศเดียวกันจนกลายเป็นปรากฏการณ์ธรรมดาในประเทศด้อยพัฒนา การเข้ามาใช้อำนาจทางการเมืองของทหารในประเทศด้อยพัฒนา มักเป็นไปในลักษณะการใช้กำลังโค่นล้มรัฐบาล แล้วจัดตั้งรัฐบาลทหารของตนขึ้นปกครองประเทศ หรือไม่กี่แสดงบทบาททางการเมืองของตนอยู่เบื้องหลังรัฐบาลพลเรือนที่ตนเองบงการจัดตั้งขึ้น ที่เป็นเช่นนี้ เพราะประเทศด้อยพัฒนาเหล่านั้นขาดสถาบันทางการเมืองที่สามารถเข้ามามีบทบาทล่วงดุลหรือคานอำนาจทางการเมืองขององค์การทหาร^๒ ซึ่งเป็นองค์การที่มีระเบียบวินัย (discipline) ความเป็นปึกแผ่น (cohesion) การฝึกอบรม (training) เอกสารข้อมูลทางการเมือง (political information) แหล่งดำเนินการ (location and mobility) สายการบังคับบัญชา (hierarchy of command) น้ำใจของความเป็นทหาร (spirit) การผูกขาดการใช้อาวุธ และที่สำคัญที่สุดคือ มีข้ออ้างความชอบธรรม (legitimacy) ในการเข้ามามีบทบาททางการเมืองได้แก่ การต่อสู้เพื่ออิสรภาพ ความมั่นคงของชาติ และการคุ้มครองประชาชน ทหารจึงเป็นกลุ่มที่สามารถฉวยโอกาสเข้าแทรกแซงทางการเมืองได้เป็นอย่างดี^๓ นอกจากนี้ประเทศด้อยพัฒนาโดยทั่วไป เป็นประเทศที่อยู่ระหว่าง

^๑Amos Perlmutter, "The Praetorian State and Praetorian Army: Toward a Taxonomy of Civil-Military Relations in Developing Politics," in Jason L. Finkle and Richard W. Gable, eds., Political Development and Social Change, 2d ed., (New York: John Wiley & Sons, Inc., 1971), p. 305.

^๒Morris Janowitz, The Military in the Development of the New Nation (Chicago : University of Chicago, 1964), p. 29.

^๓อุษณีย์ วรรณสูตร และพัชรี ลิโรรส, พื้นฐานการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ในกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๑๖), หน้า ๒๕๖.

การเปลี่ยนแปลง (transitional) ต้องเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ ทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม ในทางการเมืองหลายประเทศได้เลือกรูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตยตะวันตก เป็นรูปแบบการปกครองประเทศของตน และส่วนใหญ่ประสบความสำเร็จ มีความปั่นป่วนวุ่นวายเกิดขึ้นทั่วไป เป็นปัจจัยเอื้ออำนวยที่สำคัญที่เปิดโอกาสให้ทหารเข้ามามีบทบาททางการเมืองในประเทศ ค่อยพัฒนาทั้งหลายอย่างต่อเนื่อง ในกรณีของประเทศไทยก็เช่นเดียวกัน เมื่อมีความวุ่นวายทางการเมืองเกิดขึ้น ทั้งภายในและภายนอกประเทศ ทหารจะทำการยึดอำนาจ โดยอ้างว่าสถานการณ์ดังกล่าวยังไม่เป็นการสมควรที่จะให้มีรัฐบาลพลเรือนอย่างแท้จริง ทหารจึงเข้ามามีบทบาททางการเมืองตลอดมาจนถึงปัจจุบัน ปัจจัยที่เอื้ออำนวยให้ทหารไทยเข้าแทรกแซงและมีบทบาททางการเมืองจึงมีลักษณะที่คล้ายคลึงกับปัจจัยที่เอื้ออำนวยให้ทหารเข้ามามีบทบาททางการเมืองในประเทศ ค่อยพัฒนาโดยทั่วไป เช่นองค์การทหารไทยเป็นองค์การแรกที่ได้รับการพัฒนาให้ทันสมัยหรือมีความเป็นสมัยใหม่ก่อนองค์การอื่น ๆ เป็นองค์การที่ผูกขาดการใช้อาวุธ ประเทศไทยขาดสถาบันทางการเมืองที่มีอำนาจสามารถถ่วงดุลย์และคานอำนาจกับองค์การทหาร และสภาพสังคมกำลังอยู่ในระหว่างการเปลี่ยนแปลง มีการต่อสู้แย่งชิงอำนาจกันนอกกฎหมายและกติกากฎหมายที่วางไว้ เป็นต้น

ปัจจัยที่เอื้ออำนวยให้ทหารเข้ามามีบทบาททางการเมืองในประเทศค่อยพัฒนา

การที่ทหารเข้ามายุ่งเกี่ยวแทรกแซงและมีบทบาททางการเมืองในประเทศค่อยพัฒนามีสาเหตุใหญ่ ๆ พอสรุปได้ดังนี้

การแทรกแซงหรือการเข้ามามีบทบาททางการเมืองของทหารในประเทศค่อยพัฒนารายละเอียดได้จาก Samuel P. Huntington, Political Order in Changing Societies (New Haven: Yale University Press, 1968), pp. 192-198; John J. Johnson, ed., The Role of the Military in Under Development Countries (Princeton, New Jersey: Princeton University Press, 1962); Fred R. Von Mehden, Politics of the Developing Nations (Englewood Cliffs, N.J.: Prentice Hall, Inc., 1965), จันทร์ฉาย ภคธิดม, "บทบาททางการเมืองของทหารในประเทศที่ค่อยพัฒนาหรือกำลังพัฒนา" ใน การปฏิวัติที่ยังไม่สิ้น, ชมรมรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง (พระนคร: โรงพิมพ์ปัสสิธ, ๒๕๑๖), หน้า ๒๔-๓๓.

๑. ทหารมีส่วนในการกู้เอกราชของชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีของประเทศที่เคยเป็นเมืองขึ้นและการปลดออกจากประเทศเมืองแม่ นั้นได้รับผลสำเร็จจากกลุ่มทหาร ทหารมักจะได้รับการสนับสนุนจากประชาชนทั่วไปภายในประเทศในการเป็นเครื่องมือเพื่อสนองตอบนโยบายของชาติ

๒. ภายในประเทศนั้นขาดสถาบันทางการเมืองอื่น ๆ ที่มีอำนาจหรือขาดองค์การที่มีการจัดตั้งอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อถ่วงดุลย์และควบคุมอำนาจกับองค์การทหาร การขาดสถาบันทางการเมืองได้แก่ พรรคการเมือง กลุ่มผลประโยชน์ และสถาบันรัฐสภา เป็นต้น ทำให้กลุ่มทหารสามารถผูกขาดอำนาจทางการเมืองได้เพียงกลุ่มเดียว

๓. สภาพสังคมของประเทศด้อยพัฒนากำลังอยู่ในระหว่างการเปลี่ยนแปลง หรืออยู่ในช่วงแห่งความวุ่นวายสับสน มีการต่อสู้แย่งชิงอำนาจกันออกกฏเกณฑ์ และกติกาที่วางไว้ ก่อให้เกิดความวุ่นวายสับสนระหว่างของเก่าที่ยังเหลืออยู่กับความต้องการสิ่งใหม่ ๆ ประกอบกับรูปแบบการปกครองใหม่ที่นำมาใช้ โดยมุ่งหวังที่จะพัฒนาประเทศให้ก้าวไปสู่ความเจริญตามแบบอารยประเทศทั้งหลายไม่ประสบความสำเร็จ เพราะขัดแย้งกับวัฒนธรรมทางการเมืองดั้งเดิมซึ่งฝังรากลึกอยู่ในสังคมนั้น มีผลทำให้ระบบการเมืองของประเทศด้อยพัฒนาเป็นป่วน ไม่สามารถดำเนินไปได้ เป็นช่องทางให้ทหารเข้ามามีอำนาจรัฐบาลที่ปกครองประเทศเหล่านั้นโดยอ้างความชอบธรรมในอันที่จะธำรงไว้ซึ่งความมั่นคงปลอดภัยของชาติ

๔. คุณลักษณะเฉพาะของทหาร กล่าวคือในประเทศด้อยพัฒนาทั่วไป ขาดองค์การที่มีการรวมตัวกันหรือได้รับการจัดตั้งอย่างมีประสิทธิภาพ องค์การทหารเป็นองค์การแรกที่ได้รับการพัฒนาให้ทันสมัยหรือมีความเป็นสมัยใหม่ก่อนองค์การอื่น ๆ เพื่อให้สามารถป้องกันการรุกรานจากศัตรูภายนอกได้ จึงทำให้องค์การทหารเป็นองค์การสมัยใหม่ที่มีเครื่องมือเครื่องมือแบบใหม่ครบถ้วน ไม่ว่าจะเป็นด้านการจัดองค์การ สายการบังคับบัญชา การฝึกฝนทางอาวุธ และการผูกขาดการใช้อาวุธ เป็นต้น ทำให้ทหารเป็นกลุ่มหรือหน่วยที่มีพลังอำนาจแฝงทางการเมืองซึ่งได้เปรียบองค์การอื่น ๆ ในประเทศนั้น

อุดมการณ์ทางการเมืองของทหารในประเทศด้อยพัฒนา

๒๕

Janowitz ได้ศึกษาเกี่ยวกับอุดมการณ์ทางการเมืองของทหารในประเทศด้อยพัฒนา พบว่าทหารมีอุดมการณ์ทางการเมืองอยู่ ๔ ประการคือ^๑

๑. ชาตินิยม เป็นอุดมการณ์ที่แสดงออกซึ่งความรักชาติและต่อต้านอิทธิพลของต่างชาติ
๒. การเคร่งครัดต่อระเบียบวินัย ทหารนิยมให้มีการปฏิบัติตามกฎข้อบังคับที่วางไว้ โดยไม่ให้ความยืดหยุ่นในการตีความมากนัก
๓. สนับสนุนการมีรัฐวิสาหกิจ ทหารในประเทศด้อยพัฒนามักสนับสนุนให้รัฐเข้าไปบทบาทในการประกอบการทางเศรษฐกิจ
- ๔.ต่อต้านการเมืองในระบบพรรค เป็นอุดมการณ์ที่เห็นว่าการทำงานในระบบพรรคเป็นไปอย่างล่าช้า ทหารต้องการดำเนินการต่าง ๆ ให้ได้ผลทันตาเห็น

เมื่อปัจจัยต่าง ๆ เปิดโอกาสให้ทหารเข้าไปมีบทบาททางการเมืองได้สำเร็จ ทหารจะนำอุดมการณ์ดังกล่าวไปใช้ในระบบการเมืองที่ตนมีอำนาจอยู่และมักปรากฏออกมาในลักษณะของการใช้อำนาจเด็ดขาด ต่อต้านการเคลื่อนไหวทางการเมืองทุกรูปแบบ เป็นต้น

บทบาทและอุดมการณ์ทางการเมืองของทหารไทย

ทหารได้เข้ามามีบทบาทในทางการเมืองของไทยมานานแล้ว จะเห็นได้จากการที่ทหารที่มีบรรดาศักดิ์สูงมัก จะได้รับการแต่งตั้งให้บริหารประเทศตามพระราชประสงค์ของพระมหากษัตริย์ หรือพระมหากษัตริย์ก็ทรงเป็นแม่ทัพใหญ่บัญชาการรบด้วยพระองค์เอง เหล่าแม่ทัพนายกองซึ่งรบพุ่งชนะข้าศึกจะได้รับบำเหน็จตอบแทนตามสถานภาพ เช่นให้ไป "กินเมือง" หรือเป็นเจ้าของเมือง

^๑Morris Janowitz, The Military in the Development of the New Nations (Chicago: University of Chicago Press, 1964). อ้างใน บรรพต วีระสัย, สุขุม นวลสกุล, รัฐศาสตร์ทั่วไป (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๑๔), หน้า ๒๘๔-๒๘๑.

๓๖

ดังนั้นผู้ที่ เป็นทหารจึงต้อง เป็นนักปกครองด้วย ความ เชื่อ เช่นนี้ยังฝังอยู่ในความรู้สึกของคนไทยใน ปัจจุบันอยู่มาก

ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาเป็นระบอบ การปกครองที่เรียกว่าประชาธิปไตย ในปีพ.ศ. ๒๔๗๕ เป็นต้นมา บรรยากาศทางการเมืองของไทยอาจกล่าวได้ว่า เป็นเรื่องของการต่อสู้เพื่อช่วงชิงอำนาจทางการเมืองในระหว่างกลุ่มผู้นำเท่านั้น และกลุ่มผู้นำที่ผลัด เปลี่ยนกันเข้ามามีอำนาจก็เป็นกลุ่มทหารบก ทหารเรือ และพลเรือน แต่หลังจากรัฐประหารในปี พ.ศ. ๒๔๙๐ เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน พลเรือนได้ลดบทบาททางการเมืองลงไป ในขณะที่กลุ่มทหารได้ทำการปกครองประเทศมาโดยตลอด^๑ จากการทำทหารเข้ามามี บทบาททางการเมืองอย่างมาก และทำการปกครองประเทศมาเกือบตลอดเวลาจนถึงปัจจุบันนี้ ทำให้ทหารสำนักตัวเองอยู่เสมอว่า ทหารจะต้องมีบทบาทเหนือชีวิตทางการเมือง ทหารถือว่าตนเองมีบทบาททางการเมืองเท่ากับพลเรือน^๒ การเมืองการปกครองของประเทศจะขาดทหาร เสียมิได้^๓ และอะไรก็ตามถ้าดีและถูกต้องสำหรับทหารแล้วจะดีและถูกต้องสำหรับประเทศเสมอ^๔

การเมืองของไทยภายหลังการ เปลี่ยนแปลงการปกครองมีความผันผวนไม่แน่นอน มี เหตุการณ์หลายครั้งในการบริหารประเทศที่ทหารได้ เข้ายุ่ง เกี่ยวและยึดอำนาจจากรัฐบาลพลเรือน ทหารมักจะยก เอาความเลวร้ายของ เหตุการณ์ทางการเมืองทั้งภายในและภายนอกมาเป็นข้ออ้าง ของการแทรกแซงทางการเมืองเสมอ และทัศนคติดังกล่าวนี้มีอยู่ทั่วไปในหมู่ทหาร ซึ่งแสดงออกใน รูปของการวิพากษ์วิจารณ์ แสดงความคิดเห็น หรือร่วมมือกันยึดอำนาจรัฐในที่สุด ดังนั้นทุกครั้ง

^๑ สุชิน ตันติกุล, รัฐประหาร ๒๔๔๐ (พระนคร: สมาคมสังคมนศาสตร์, ๒๕๑๕), หน้า ๑๓๔-๑๔๒.

^๒ David A. Wilson, Politics in Thailand (New York: Cornell University Press, 1962), pp. 162-167.

^๓ Ibid, pp. 180-183.

^๔ Ibid, p. 271.

ทหารเข้าแทรกแซงทางการเมืองโดยการทำให้รัฐประหารหรือยึดอำนาจ กลุ่มทหารจึงถือว่าตนเองมีความชอบธรรมที่จะกระทำเช่นนั้น บังคับหรือสาเหตุที่เชื้ออำนาจหรือชักนำให้ทหารไทยเข้ามามีบทบาททางการเมืองคล้ายกับบังคับหรือสาเหตุที่เปิดโอกาสให้ทหารในประเทศด้อยพัฒนาทั้งหลายเข้าแทรกแซงทางการเมือง ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้^๑

๑. ทหารมีส่วนในการกู้เอกราชของชาติ หรือมีบทบาทสำคัญในการเปลี่ยนแปลงการปกครอง
๒. สถานการณ์ทางการเมืองยุ่งเหยิงหรือเกิดความปั่นป่วนวุ่นวาย
๓. ทหารเป็นองค์การที่มีการจัดระเบียบวินัย เข้มแข็ง และมีลักษณะผู้นำ
๔. ทหารมีความรักชาติและอยากเห็นความเจริญของประเทศชาติทัดเทียมประเทศที่เจริญแล้ว

สาเหตุต่าง ๆ เหล่านี้เป็นบังคับหรือเงื่อนไขให้ทหารไทยเข้ามามีบทบาททางการเมืองเช่นเดียวกับกลุ่มทหารในประเทศด้อยพัฒนาอื่นๆ ดังได้กล่าวมาแล้ว นอกจากนี้มูลเหตุอื่น ๆ เช่น การต้องการอำนาจ ผู้นำทางทหารต้องการได้อำนาจ แต่ไม่มีกติกาสถาธิปไตยที่เหมาะสมให้เล่นต้องการคงไว้ซึ่งความเป็นผู้นำหรือบทบาททางการเมืองของตนเช่นในอดีต อาจจะมีบ้างเพราะพลังของทหารไทยเป็นพลังที่เก่าแก่ที่สุด ระบบทหารไทยเกิดขึ้นพร้อม ๆ กับเวลาอย่างค่อยเป็นค่อยไป^๒ และเป็นพลังที่ควบคู่มากับวัฒนธรรมทางการเมืองของไทยที่มีแนวโน้มในลักษณะอำนาจนิยม^๓

^๑ กฤษ เทพปฏิพันธ์, "บทบาททางทหารกับการพัฒนาการเมืองไทย," ในลิขิต ชีวเวศิน, บรรณาธิการ, การพัฒนาการเมืองไทย (กรุงเทพฯ: แพร่พิทยา, ๒๕๑๔), หน้า ๑๐๕-๑๑๓.

^๒ สุเมธ ตันติเวชกุล, "รัฐบาลทหาร" รัฐศาสตร์นิเทศ, (ตุลาคม - ธันวาคม ๒๕๑๓), หน้า ๑๓.

^๓ ปราโมทย์ นาครทรรพ, "อนาคตของประชาธิปไตยในไทย," รัฐศาสตร์สาร, (มีนาคม - เมษายน ๒๕๑๖), หน้า ๓๔.

การเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตย ในปี พ.ศ. ๒๔๗๕ นั้น คณะราษฎรไม่ได้เตรียมพื้นฐานทางการเมืองการปกครองแบบใหม่ให้แก่ประชาชนไว้ก่อน และคณะราษฎรเองก็ยังไม่พร้อมที่จะรับช่วงอำนาจจากกษัตริย์ เมื่อสิ้นสุดระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์แล้ว จึงก่อให้เกิดช่องว่างแห่งอำนาจ เป็นเหตุให้ทหารซึ่งเป็นกลุ่มที่มีการรวมตัวกันอย่างมั่นคงกว่ากลุ่มอื่นเข้ามาแทรกแซงทางการเมืองและทำการปกครองประเทศมาโดยตลอด เพราะประชาชนซึ่งถือว่าเป็นตัวจักรสำคัญในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยขาดการเรียนรู้อาณาการเมือง เนื่องจากทหารได้เข้ายุ่งเกี่ยวกับการเมืองมาตลอดประวัติศาสตร์การเมืองไทย ดังนั้นในปัจจุบันทางการทหารจึงได้สนับสนุนให้มีการศึกษาค้นคว้าทางการเมืองและให้การศึกษาทางการเมืองแก่หน่วยทหารในระดับต่าง ๆ เพื่อปลูกฝังอุดมการณ์ทางการเมืองให้แก่ทหาร ทั้งนี้เพราะได้ตระหนักแล้วว่า การที่จะรักษาความมั่นคงปลอดภัยของชาติไว้ได้จำเป็นต้องส่งเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจทางการเมืองให้แก่ทหาร เพื่อให้รู้ถึงสิทธิการเมือง ตรงกันข้ามมีความสำคัญในคุณค่าของสถาบันที่ประเทศมีอยู่ เข้าใจและยึดมั่นในอุดมการณ์การปกครองแบบประชาธิปไตย ตลอดจนให้ทราบถึงบทบาทของตนในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย เมื่อทหารมีทัศนคติและอุดมการณ์ทางการเมืองเป็นแบบประชาธิปไตยแล้ว การพัฒนาการปกครองให้ก้าวไปสู่ความเป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริงก็จะประสบความสำเร็จ

การที่ทหารเข้ามามีบทบาทในทางการเมืองตั้งแต่ก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองมาจนถึงปัจจุบันโดยวิธีการต่าง ๆ เช่น ทำรัฐประหารหรือยึดอำนาจ เป็นต้น จะก่อให้เกิดการเรียนรู้ทางการเมืองในส่วนที่เกี่ยวกับบทบาทและอุดมการณ์ทางการเมืองของทหารแก่ทหารรุ่นต่อมา บทบาทและอุดมการณ์ทางการเมืองเหล่านี้จะถูกถ่ายทอดไปยังนักเรียนนายเรือโดยครูอาจารย์ ระบบราชการและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ในโรงเรียนนายเรือ สิ่งเหล่านี้มีส่วนก่อให้เกิดทัศนคติทางการเมืองที่ไม่เป็นประชาธิปไตยแก่นักเรียนนายเรือ อุดมการณ์ทางการเมืองของทหารไทยพอสรุปได้ดังนี้

ระดม วงษ์น้อย, "อุดมการณ์ทางการเมืองของทหารไทย," รัฐศาสตร์นิเทศ, (กุมภาพันธ์ ๒๕๑๕), หน้า ๖๐-๘๑, Wilson, Politics in Thailand, pp. 180-183, 271.

๑. ทหารไทยมีความรู้สึกชาตินิยมและต่อต้านคอมมิวนิสต์อย่างรุนแรง
๒. ทหารไทยถือว่าตนเองมีบทบาททางการเมืองเท่ากับพลเรือน
๓. ทหารไทยถือว่าอุดมการณ์ทางการเมืองการปกครองของประเทศจะขาดทหารเสียมิได้
๔. ทหารไทยปฏิเสธระบอบการปกครองประชาธิปไตยสมบูรณ์แบบ

ประวัติความเป็นมาของระบบการศึกษาในโรงเรียนนายเรือ

กำเนิดโรงเรียนนายเรือ

การทหารเรือของประเทศไทยได้ดำเนินตามแบบอย่างของประเทศตะวันตกมาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๐๘ ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ต่อมาพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำริที่จะเร่งรัดการศึกษาของทหารเรือไทยให้มีความรู้ความสามารถปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งต่าง ๆ ในเรือรบหลวงได้เช่นเดียวกับชาวต่างประเทศ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดตั้งโรงเรียนนายทหารเรือขึ้น เมื่อวันที่ ๑๕ เมษายน พ.ศ. ๒๔๔๑ เพื่อผลิตนายทหารเรือชั้นสัญญาบัตร โดยใช้เรือพระที่นั่งมหาจักรีและ ร.ล.มรุธาวิสิทธิ์สวัสดิ์ เป็นสถานที่เรียนในครั้งนั้น พ.ศ. ๒๔๔๓ ทางราชการเห็นว่าสถานที่เรียนในเรือคับแคบจึงย้ายโรงเรียนขึ้นไปตั้งบนบก ณ ดิگที่ประทับของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่นั่นทูลหยาณฝั่งธนบุรี ต่อมาพ.ศ. ๒๔๔๔ โรงเรียนได้ย้ายจากนั่นทูลหยาณไปอยู่ที่ตำหนักสุนันทาลัย (โรงเรียนราชินีล่างปัจจุบัน) เป็นการชั่วคราว เมื่อการก่อสร้างโรงเรียนนายทหารเรือที่พระราชวังเดิมเสร็จเรียบร้อยในปี พ.ศ. ๒๔๔๖ จึงย้ายจากตำหนักสุนันทาลัยมาอยู่ที่พระราชวังเดิม (ปัจจุบันเป็นที่ตั้งกองบัญชาการกองทัพเรือ) สงครามโลกครั้งที่ ๒ ได้ลุกลามมาถึงประเทศไทย พระนครและธนบุรีถูกคุกคามจากรั้วทางอากาศ ในปี พ.ศ. ๒๔๗๘ กองทัพเรือจึงสั่งอพยพโรงเรียนนายเรือไปอยู่ที่สัตหีบเป็นการชั่วคราว และเมื่อวันที่ ๑๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๘๘ ได้ย้ายไปอยู่ที่ตำบลเกล็ดแก้ว ซึ่งได้ทำการก่อสร้างไว้เพื่อเป็นสถาบันถาวรในเขตกิ่งอำเภอสัตหีบ แต่เนื่องจากครูอาจารย์ส่วนใหญ่ไม่สามารถจะไปสอนที่เกล็ดแก้วได้ เพราะการคมนาคมไม่สะดวก ในปีพ.ศ. ๒๔๘๘ กองทัพเรือจึงมีคำสั่งย้ายโรงเรียนมาอยู่ที่สมุทรปราการ ซึ่งเป็นที่ตั้งถาวรในปัจจุบัน

โรงเรียนนายเรือ ซึ่งตั้งมาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๔๑ ได้ผลิตนายทหารและตำรวจชั้นสัญญาบัตร ทั้งส่วนของกองทัพเรือ กองทัพอากาศและตำรวจน้ำออกมารับใช้ประเทศชาติเป็นลำดับมา นับว่าเป็นสถาบันรากฐานอันเป็นหลักสำคัญยิ่งในการพัฒนาองค์บุคคลของราชนาวี

ระบบการศึกษาของโรงเรียนนายเรือ

เมื่อได้จัดตั้งโรงเรียนนายเรือขึ้นแล้ว กรมทหารเรือได้แต่งตั้งผู้บังคับการโรงเรียนและนายทหารประจำโรงเรียนอื่นอีกตามสมควร เพื่อดำเนินการฝึกหัดศึกษา ในระยะแรก การจัดการศึกษาและการฝึกฝน ผู้บังคับการโรงเรียนและอาจารย์ที่เป็นคนไทยและชาวต่างประเทศ เป็นผู้สอนทั้งวิชาทหารและวิชาสามัญ รวมทั้งการฝึกฝนอย่างเดียวกับคนประจำเรือทั้งหลาย การศึกษาแบ่งออกเป็น ๒ แผนกคือ แผนกสามัญศึกษามี ๓ ชั้น เรียกว่าชั้นเตรียมหรือชั้นเล็ก และประโยคนายเรือมี ๔ ชั้น ชั้น ๑ เป็นประโยคเบื้องต้น การแต่งกายแต่งเครื่องแบบกะลาสี คาคันซีพ การปกครองบังคับบัญชานักเรียนใช้ระเบียบอย่างทหารบกคือ แบ่งเป็นกองร้อย หมวด หมู่ ให้นักเรียนชั้นสูงสุดปกครองบังคับบัญชากันเอง หลักสูตรนี้ใช้เวลาเรียน ๔ ปี

พ.ศ. ๒๔๔๘ มีการเปลี่ยนแปลงระบบการศึกษาและการปกครองในโรงเรียนนายเรือใหม่ตามแบบอย่างอารยประเทศ ทั้งนี้เพราะการฝึกหัดศึกษาตามระบบการศึกษาเดิมไม่สามารถทำให้ผู้สำเร็จการศึกษามีความรู้ความชำนาญพอที่จะนำเรือไปในทะเลลึกได้ เนื่องจากหลักสูตรต่ำไป เพื่อให้เป็นไปตามระบบการศึกษาใหม่ที่ได้แก้ไขปรับปรุงแล้ว จึงได้ยุบชั้น ๑-๓ ของประโยคนายเรือให้เป็นชั้นเตรียมหมด และเปิดโอกาสให้ผู้สอบไล่ได้ชั้นสูงสุดตามหลักสูตรเดิม เข้าเป็นนักเรียนตามหลักสูตรใหม่ได้ หลักสูตรใหม่ได้เพิ่มวิชาสำคัญสำหรับการเดินทางไกลในทะเลลึก และวิชาที่เกี่ยวกับทหารเรือโดยตรงมากขึ้น วิชาเหล่านี้คือ ดาราศาสตร์ เดินเรือ การเรือ อุตุนิยมวิทยา เมนทูเรชั่น ทหารราบ ปืนใหญ่ ธงชาติต่าง ๆ สัญญาณสากล เลข เรขาคณิต พีชคณิต ตรรกวิทยา ภาษาไทย ภาษาอังกฤษและยิบนาสติด เพิ่มการศึกษาเป็น ๔ ปี สำหรับในด้านการปกครองได้เลิกใช้ระเบียบอย่างทหารบกมาใช้ระเบียบการปกครองในเรือรบ กล่าวคือแบ่งเป็นกราบขวา กราบซ้าย แบ่งตอนเป็น ๔ ตอน คือตอนหัวเรือขวา - ซ้าย ตอนเสาหน้าขวา - ซ้าย ตอนเสาหลังขวา - ซ้าย และตอนท้ายเรือขวา - ซ้าย ให้นักเรียนชั้นสูงสุดทำการปกครองบังคับบัญชาอย่างเดิม เป็นการฝึกหัดการปกครองไปในตัว

การเปลี่ยนแปลงระบบการศึกษาและการปกครองในโรงเรียนนายเรือครั้งนี้ ทำให้การศึกษาของนักเรียนนายเรือได้มาตรฐานมากขึ้น โดยเฉพาะการศึกษาริชาการทหารเรื่อนับว่าทัดเทียมกับอารยประเทศ เพราะได้นำแนวทางของต่างประเทศมาเป็นหลักในการปรับปรุงซึ่งเป็นรากฐานอันสำคัญยิ่งของระบบการศึกษามัยใหม่ของโรงเรียนนายเรือในระยะต่อมา ในปี พ.ศ. ๒๔๔๔ (ร.ศ. ๑๒๕) ได้มีการตั้งโรงเรียนช่างกลขึ้นโดยแยกศึกษาเฉพาะบางวิชาที่ไม่เหมือนกันระหว่างพรคนาวินกับพรคกลิน

ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๑ ได้มีการปรับปรุงชั้นเรียนใหม่อีกเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๑ โดยขยายชั้นเรียนเป็น ๖ ชั้น ใช้เวลาเรียนชั้นละ ๖ เดือน ฉะนั้นจึงมีการแก้ไขหลักสูตรทั้งวิชาสามัญและวิชาทหารเสียใหม่ แต่ส่วนใหญ่ยังยึดแนวหลักสูตร พ.ศ. ๒๔๔๔ เป็นหลัก มีการเปลี่ยนแปลงบ้างเล็กน้อย เพราะต้องการนายทหารออกใช้เร็ว เมื่อหมดภาวะสงครามแล้วก็ลดชั้นเรียนลงเหลือ ๕ ชั้นเหมือนเดิม

พ.ศ. ๒๔๗๑ ได้มีการแก้ไขหลักสูตรของโรงเรียนนายเรืออีกคือลดหลักสูตรเหลือเพียง ๔ ปี และผู้ที่เข้าเป็นนักเรียนนายเรือได้ต้องสำเร็จชั้นมัธยม ๘ แผนกวิทยาศาสตร์เท่านั้น ปีนี้คงพรคกลิน คงรับเฉพาะพรคนาวิน

ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ระบบการศึกษาของโรงเรียนนายเรือได้รับการปรับปรุงใหม่เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๗๖ คือเปลี่ยนแปลงการเรียนและการฝึกเป็น ๕ ปี ๓-ปีแรกเรียนรวมกัน ๒ ปีหลังนักเรียนพรคนาวินและพรคกลินแยกกันเรียน เพื่อให้มีความรู้ความสามารถเพียงพอกับหน้าที่เฉพาะของตน ต่อมาทางกองทัพเรือได้ขยายหน่วยงานในกองทัพขึ้นหลายหน่วย โรงเรียนจึงได้แก้ไขและปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาบางส่วนเพื่อให้สามารถผลิตนายทหารให้กับหน่วยงานเหล่านั้นได้ พรรคอื่น ๆ ที่โรงเรียนเปิดรับขึ้นเพื่อสนองความต้องการของหน่วยงานต่าง ๆ ได้แก่ พรรคนาวินโยธิน พรรคนาวินเหล่านักบินหลักสูตร ๓ ปี พรรคนาวินเหล่าอุทกศาสตร์ เหล่าอูตุนิยมวิทยาและเหล่าพลธิการหลักสูตร ๔ ปี นักเรียนพรรคเหล่าต่าง ๆ เหล่านี้เรียนที่โรงเรียนนายเรือแล้วฝากเรียนกับโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าบ้าง กองทัพอากาศบ้าง เพื่อให้มีความชำนาญเฉพาะเหล่าของตน ดังนั้นจาก พ.ศ. ๒๔๗๗ - ๒๔๙๖ หลักสูตรการ

ศึกษาของพรรค เหล่าต่าง ๆ จึงใช้เวลาเรียนไม่เท่ากัน พรรคนาวินและพรรคกลินเรียน ๕ ปี พรรคนาวินเหล่านักบิน ๓ ปี พรรคนาวินโยอิน พรรคนาวินเหล่าพลาธิการ ๓-๔ ปี พรรคนาวินเหล่าอุทกศาสตร์และเหล่าอูตุนิยมวิทยา ๔ ปี

ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๘๐ นโยบายการศึกษาของชาติได้เปลี่ยนแปลงใหม่ โดยให้ยุบเลิกชั้น ม.๗ และ ม.๘ เหลือเพียง ม.๖ เท่านั้น และให้สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาแต่ละแห่งจัดตั้งโรงเรียนเตรียมอุดมของตนขึ้น ดังนั้นกระทรวงกลาโหมจึงได้ตราข้อบังคับเกี่ยวกับการจัดตั้งโรงเรียนเตรียมอุดมของแต่ละกองทัพขึ้น อาศัยข้อบังคับดังกล่าวกองทัพเรือจึงได้จัดตั้งโรงเรียนเตรียมนายเรือขึ้นใน พ.ศ. ๒๔๘๑ และอยู่ในการบังคับบัญชาของโรงเรียนนายเรือ มีกำหนดเวลาศึกษา ๒ ปี เพื่อรับการฝึกวิชาทหารเบื้องต้น อบรมอุปนิสัยและจิตใจ รวมทั้งให้การศึกษาด้านเตรียมอุดมแผนกวิทยาศาสตร์ซึ่ง เป็นความรู้พื้นฐาน ตลอดจนส่งเสริมพลานามัยให้สมบูรณ์เพื่อพร้อมและเหมาะสมที่จะเข้ารับการศึกษาในโรงเรียนนายเรือต่อไป

พ.ศ. ๒๔๘๗ ระบบการศึกษาของโรงเรียนนายเรือได้รับการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงใหม่ทั้งหมด คือให้มีหลักสูตรในการศึกษา ๔ ปีทุกพรรคเหล่า โดยนำเอาหลักสูตรของโรงเรียนนายเรือแอนนาโปลิสของสหรัฐอเมริกาเป็นมาตรฐานในการพิจารณา และผู้ที่จบการศึกษาตามหลักสูตรนี้จะได้รับปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต (ทร.)

หลักสูตร พ.ศ. ๒๔๘๗ นี้ได้ปรับเข้าเป็นมาตรฐานเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยทั่ว ๆ ไป โดยมีการแบ่งวิชาออกเป็นแผนก แต่ละแผนกมีหัวหน้าแผนกวิชาและอาจารย์ประจำแผนก มีทั้งหมด ๑๓ แผนกคือ แผนกวิชาการปกครอง แผนกคณิตศาสตร์ แผนกฟิสิกส์และเคมี แผนกการเรือและเดินเรือ แผนกวิศวกรรมไฟฟ้า แผนกสรรพาวุธ แผนกการจักรในเรือและวิศวกรรมเครื่องกล แผนกพลาธิการ แผนกประวัติการยุทธทางเรือ แผนกภาษา แผนกอุทกศาสตร์ แผนกนาวินโยอิน และแผนกอูตุนิยมวิทยา ตามหลักสูตรนี้นักเรียนนายเรือทุกพรรคเหล่าเรียนเหมือนกันหมด ในชั้นปีที่ ๑-๓ ชั้นปีที่ ๔-๕ แยกกันเรียนตามพรรคเหล่า ซึ่งมีพรรคนาวิน พรรคกลิน พรรคนาวินโยอิน พรรคนาวินเหล่าอุทกศาสตร์ พรรคนาวินเหล่าอูตุนิยมวิทยา และพรรคนาวินเหล่าพลาธิการ

พ.ศ. ๒๕๐๒ โรงเรียนนายเรือได้แก้ไขหลักสูตรอีกโดยเปลี่ยนแปลงบางส่วนของหลักสูตร พ.ศ. ๒๔๙๗ คือลดแผนกวิชาเหลือ ๑๑ แผนก และตัดพรรคเหล่าต่าง ๆ ออกเหลือเพียงพรรคนาวิน พรรคกลิน และพรรคนาวิกโยธิน ใช้เวลาในการศึกษา ๕ ปีหมดทุกพรรคเหล่า

ระบบการศึกษาของโรงเรียนนายเรือปัจจุบันใช้ระบบและหลักสูตรการศึกษาเหมือนกับปี พ.ศ. ๒๕๐๒ คือหลักสูตรการศึกษา พ.ศ. ๒๕๑๐^๑ หลักสูตรนี้ส่วนใหญ่ยึดหลักสูตรการศึกษา พ.ศ. ๒๕๐๒ เป็นหลัก เพียงแต่ได้เปลี่ยนแปลงและปรับปรุงวิชาในชั้นต่าง ๆ ตามความก้าวหน้าของวิทยาการ มี ๒ พรรคคือ พรรคนาวินและพรรคกลิน และได้แบ่งการศึกษาออกเป็น ๒ กองคือ

ก. กองวิชาทหาร รับผิดชอบการศึกษาเกี่ยวกับวิชาทางด้านทหารประกอบด้วยแผนกวิชาทหารปกครอง แผนกวิชาการเรือและเดินเรือ แผนกวิชาสรรพาวุธ และแผนกวิชาพลศึกษา

ข. กองวิชาการ รับผิดชอบในการให้การศึกษาทางด้านวิชาการทั่วไป ประกอบด้วยแผนกวิชาวิศวกรรมเครื่องกล แผนกวิชาวิศวกรรมเครื่องกลเรือ แผนกวิชาฟิสิกส์ และเคมี แผนกวิชาวิศวกรรมไฟฟ้า แผนกวิชาคณิตศาสตร์ และแผนกวิชาภาษาและประวัติศาสตร์

ตามหลักสูตรนี้ นักเรียนนายเรือชั้นปีที่ ๑-๓ เรียนร่วมกัน และเรียนหนักไปทางวิทยาศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ มนุษย์และสังคมวิทยา และวิชาชีพทหารเรือเบื้องต้น ชั้นปีที่ ๔-๕ แยกเรียนวิชาชีพตามพรรคเหล่าของตน

ในปี พ.ศ. ๒๕๒๐ โรงเรียนนายเรือได้ปรับปรุงระบบการศึกษาใหม่อีก โดยจัดทำหลักสูตรการศึกษา พ.ศ. ๒๕๒๐ ขึ้น ใช้เวลาในการศึกษา ๕ ปี เช่นเดียวกับหลักสูตร พ.ศ. ๒๕๑๐ แต่ได้แยกสาขาปริญญาออกเป็น ๔ สาขา นักเรียนนายเรือจะต้องศึกษาสาขาใดสาขาหนึ่งตามความต้องการและนโยบายของกองทัพ เรือดังนี้ พรรคนาวินและพรรคนาวิกโยธินศึกษาสาขาวิศวกรรมไฟฟ้า พรรคกลินศึกษาสาขาวิศวกรรมไฟฟ้าหรือสาขาวิศวกรรมเครื่องกลเรือ พรรคพิเศษ

^๑จุดมุ่งหมายและรายละเอียดของหลักสูตร รวมทั้งหลักเกณฑ์การคิดคะแนนเลื่อนชั้นดูได้ในภาคผนวก ก.

เหล่าพลาธิการศึกษาสาขาบริหารงานวิเคราะห์ และพรรณนาวิญเหล่าอุทกศาสตร์ศึกษาสาขา
วิศวกรรมอุทกศาสตร์ ผู้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรนี้จะได้รับปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิตตามสาขา
ที่เรียน จะมีความรู้เทียบเท่าผู้ที่สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยทั่วไป ผลของการศึกษาอบรม
ตามหลักสูตรใหม่นี้จะเป็นไปในรูปใด เป็นเรื่องที่จะต้องเฝ้าดูกันต่อไป

การศึกษาภาคทะเลเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรการศึกษาในภาคปฏิบัติ ทุกปีการศึกษาจะ
มีการฝึกภาคทะเลปีละ ๒ ครั้ง คือภาคกลางปี ฝึกในบริเวณอ่าวไทยใช้เวลาประมาณ ๒๑ วัน
ภาคปลายปีเป็นการศึกษาเดินทางไกลเพื่ออวดธงในเมืองท่าต่างประเทศใช้เวลาประมาณ ๔๔ วัน
นักเรียนนายเรือได้ออกฝึกภาคทะเลในน่านน้ำต่างประเทศมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๕๑

ระบบการศึกษาของโรงเรียนนายเรือได้วิวัฒนาการมาตามลำดับ เพื่อให้ทันกับความก้าว
หน้าของวิทยาการ ดังนั้นจึงมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตรการศึกษาอยู่ตลอดเวลาเพื่อความ
เหมาะสมต่อภาวะการณ์ในขณะนั้น

ในบทนี้ได้แสดงให้เห็นถึงระบบการอบรมและการเรียนรู้ในโรงเรียนนายเรือ ซึ่งเป็น
สถาบันที่มีอิทธิพลต่อการอบรมและการเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียนนายเรือสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ
ในโรงเรียน อิทธิพลของระบบราชการตลอดจนถึงบทบาทและอุดมการณ์ทางการเมืองของทหาร
ไทย ซึ่งสิ่งเหล่านี้ครุอาจารย์ที่เป็นทหารจะเป็นผู้ถ่ายทอดไปยังนักเรียนนายเรือ ลักษณะการ
อบรมและการเรียนรู้ในโรงเรียนนายเรือทั้งในด้านการสอนทางวิชาการและด้านวิชาทหาร มีส่วน
ทำให้นักเรียนนายเรือมีทัศนคติทางการเมือง ๒ แบบ รวมอยู่ในตัวคนคนเดียว คือการอบรม
และการเรียนรู้ทางด้านวิชาการจะก่อให้เกิดทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตย แต่ในขณะ
เดียวกันการอบรมและการเรียนรู้ทางด้านวิชาทหารจะทำให้นักเรียนนายเรือ เป็นผู้ที่ยอมรับอำนาจ
เชื่อฟังคำสั่งสอนของผู้มีอาวุโสและผู้บังคับบัญชาอย่างเคร่งครัด สิ่งเหล่านี้เป็นลักษณะของทัศนคติ
ทางการเมืองแบบอำนาจนิยม ซึ่งเป็นลักษณะที่ไม่เกื้อกูลต่อการปกครองแบบประชาธิปไตย บท
ต่อไปจะเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาจากนักเรียนนายเรือ